

mihi subjectum, et factum a me, verum est, tamquam dans mihi potestatem, ut ego possim facere hoc, vel non facere, nego. Et hoc sufficit ut non tollat meam potestatem, non quia in mea sit potestate, sed quod mihi det, et conservet potestatem. Solutio hæc tota, et doctrina est ex D. Thoma sæpe a nobis repetita supra disp. v, a. iv, et disp. vii præcedenti, et constat ex hac prima parte, quæst. xix, art. viii ad ii, q. xxiii de veritate, art. v, iii contra gentil. cap. xciv, circa finem, et aliis locis ibi citatis.

XXI. Ad primam confirmationem respondetur, quod posito illo decreto efficaci, est independens in efficacia sua a quocumque actu meo, distinguo; est independens ab actu, ut a motivo, vel causa efficacia, concedo; ut ab effectu secuto, quatenus vult effectum suum non consequi, nisi per actum meum, nego; et sic licet sit efficax ante prævisa merita, ut motiva talis decreti, non tamen ante prævisa merita ut consecuta, et ut effectus talis decreti, per quæ tamquam per media consequitur suum finem. Et effectus ejus est dare gloriam de facto, non quomodocumque, sed per applicationem talium mediorum, quæ sunt merita tamquam per aliquid consecutum ex tali decreto, non tamquam per motivum habendi decretum.

Ad secundam confirmationem dicemus infra agendo de reprobatione, ubi ostendemus quod exclusio a regno in ratione beneficii indebiti etiam est ante prævisa demerita, quia ista se habent ut effectus voluntatis, et providentiæ circa reprobos, licet in ratione punitionis, et damnationis necessario supponat demerita. Sed tamen est differentia inter electionem, et exclusionem a regno, etiam in ratione indebiti beneficii, quod hæc exclusio nunquam

est ex primaria intentione, neque ex beneplacito Dei, quia in se non est positive appetibilis, cum sit negatio, et exclusio a regno, sed solum propter universalem providentiam in qua debet includi etiam ostensio justitiæ, et locum suum habere, sicut etiam corruptio formatum non est de primaria intentione Dei ratione sui, sed ut conducit ad universalem cursum rerum generalium, et corruptibilium. Electio autem ad gloriam ex se est appetibilis, et ex primaria intentione Dei pertinet ad ejus beneplacitum; et sic optime habet in illa locum quod in ordine intentionis motivum accipiatur ex beneplacito Dei, et in executione ex meritis, ut ex mediis dantibus titulum assecutionis finis.

XXII. Ex his etiam solutæ manent rationes aliquæ, quas specialiter accumulatur p. Lessius tamquam maxima inconvenientia; videlicet quod non videtur bonitati Dei congruere, ut in his quæ ante omnia merita efficaciter vult hominibus, tam multos excipiat, et tam paucos eligat, sine demerito istorum præ illis, et e contra. Secundo, quia non recte componitur cum divina sinceritate, quod habeat voluntatem salvandi omnes homines, ut clamat Scriptura, et statim sine ullis meritis, vel demeritis prævisis, eligat quosdam paucos efficaciter, cæteros omnes non eligat, sed efficaciter excludat. Ad quid ergo deservit illa tam pia, tam benigna voluntas salvandi omnes, si statim occulto mysterio nullis prævisis meritis, vel demeritis me excludit, et alterum assumit? Certe ludere videtur sic amans, an illudere? Tertio, quando Deus promittit mihi gloriam, semper intelligitur conditionate, si merita ponantur, si mandata servantur: ergo similiter electio ante prævisa merita non potest intelligi absolute, sed conditionate, si mer-

uero, si per me non steterit; alioquin tollitur omnis sollicitudo, et labor hominum, quia ante talem laborem, et sollicitudinem prævisam absolute jam es prædestinatus, quidquid ergo postea feceris, vel non feceris, gloriam consequeris, quia independenter ab istis voluit Deus tibi gloriam efficaciter.

Respondetur hæc omnia procedere ex quadam inconsequentia, qua regulare volumus universalissimam summi provisoris dispositionem cum nostræ stylo providentiæ, vel eujuscumque providentis creati.

XXIII. Dicimus ad primum, pertinere ad bonitatem Dei, ut sua antecedente, et quasi primaria intentione omnibus secundum se beatitudinem velit, considerata præcise natura humana, et benignitate divina. Pertinere nihilominus ad bonitatem Dei quatenus universalissima, et ad omnia se extendens etiam providere suæ justitiæ et ei locum assignare in universo, nec ita velle omnibus bonum peculiare eorum, quod universale tollat: nam etiam Deus aliquos particulariter, et privatim lædendo, bonus est universo. Nervose Tertullianus lib. iii in Marcionem, c. xiii: « Sic totus Deus bonus est, dum pro bono omnia est. Sic denique omnipotens, quia et juvandi et lædendi potens. Minus est tantummodo prodesse, quia non aliud quid possit, quam prodesse. De ejusmodi qua fiducia bonum sperem, si hoc solum potest? Quomodo innocentia mercedem secter, si non et nocentia spectem? Diffidam necesse est, ne nec alteram partem remuneretur, qui utramque non valuit. » Ita Tertullianus. Et hæc ad Dei bonitatem nos respondemus; aliter enim bonitas universalis se diffundit, quam oportet sic aliquorum partes agere, ut non omittat contrariorum, aliter particularis bonitas, cui non inte-

rest omnibus providere, sed suam privatam aut communicare, aut ostentare, aut defendere. Certe argumentum hoc Lessii æque ipsum destruit, si quid valet: nam si Deus prius videt merita, quam eligat ad gloriam, prius demerita, quam excludat a regno, et in manu ejus est procurare aut dare isti merita, et gratiam cui non accipit, inquiri, decetne divinam bonitatem quibusdam dare merita, aliis non? Et certe merita dat, et gratiam, non ex aliis præcedentibus meritis: sic enim esset abire in infinitum. Si ergo non deceat divinam bonitatem ut aliquibus det gratiam, aliis totaliter neget, ut parvulis utriusque æquali in massa existentibus, cur indecet bonitatem eamdem intendere aliquibus dare gloriam, aliis omissis? Sed de hoc amplius dicemus disputatione de reprobatione.

XXIV. Ad secundum respondetur utrumque illum actum decere summam pietatem Dei, et incumbere summo provisorio, nec unum inferre supplantationem alterius, aut minus sinceritatis, decet enim piissimum Deum homini in quantum homo est, et omni intellectuali creaturæ velle finem ultimum, qui ipsa visio Dei. Et hæc pietas est bonitatis, qua vult omnes homines salvos fieri. Pertinet autem ad universalissimum provisorium creaturam intellectualem ut defectibilem (non ut præcise intellectualem) permittere in aliquos defectus labi, tum temporales et remittendos, tum æternos et non expiandos, quia utriusque defectus est capax tam ampla, et magna creatura: nec enim magnorum defectuum est capax, nisi aliquid in se magnum: et hoc ipsum ad contingentiam libertatis creatæ spectat: ut non semper indefectibilis maneat, sed deficiat, quia contingens est; et sic non om-

nia suum finem assequantur, ut etiam cognoscatur quam gratuitus, quam admirabilis, quam supremus est ille finis, quam Dei proprius, quam humilibus pervius, quam superbis repugnans: ergo nihil contrarietatis, nihil supplantationis, nihil insinceritatis est in his duabus voluntatibus, quod scilicet velit Deus te intellectualem ordinare ad finem beatitudinis, te defectibilem permittere labi in æternos defectus cum exclusione a regno, omnes homines velle salvos fieri ut homines, et ex eadem massa tamquam supremus figulus facere aliud vas in honorem, et aliud in contumeliam. Utrumque nobis manifestavit Deus in Scriptura, nihil in occulto ad supplantandum fecit, aliter loquens, aliter operans. Quid miseri nos et limitatissimi homines volumus illud immensum pelagus iudiciorum Dei, nostra constricta, et incertissima providentia metiri, quasi sic faceret melius Deus, sicut nos cogitamus debuisse facere?

XXV. Ad tertium dicimus promissionem Dei quæ nobis manifestatur, esse de his quæ facturus est in executione nobiscum, non de motivo suæ intentionis: hoc enim non ad rem est in promissione. Omnis autem executio gloriæ sub meritis tamquam mediis fit; et ideo dum promittitur, sub eorum conditione promitti necesse est. Non sic intentio ipsa finis, quæ non sub conditione fieri debet, cum finis non sub conditione alliciat, et moveat, sed de facto causet, et finalizet. Jam vero quod dicitur de sollicitudine, et labore, quia hac ratione removeri videtur, hoc est armis Massiliensium nos impetere, quibus catholicum hominem armari non decet. Arma Goliath suspensa sunt in templo Dei, ab Ecclesia sunt damnata Semipelagianorum tela. Quid illa iterum vibramus, et in quos? Illi

in epistola Prosperi ad Augustinum dicebant: « Removeri omnem industriam, tollique virtutes, si divina constitutio humanas prævenit voluntates. » Non respondit Augustinus, dicendo quod non prævenit divina constitutio, sed supponit prævisas humanas voluntates, ut dicunt scientiæ mediatores. Nec nos id respondemus. Sed dicimus, prævenire Deum nostras voluntates, nec tolli sollicitudinem, et industriam, quia eam causat divina constitutio, et tamquam unum ex mediis præparat ad assequendam gloriam, sicut non tollit merita illa voluntas Dei, sed pro effectu habet, sic habet pro effectu nostram industriam, eamque requirit, ut a se causatam, non ut a nobis præsuppositam: est enim nostri interioris motus, et industriæ dominus, et auctor, et causa per modum causæ primæ, quæ non tollit secundam, sed dat nobis omnia, et sine quo fit nihil.

ARTICULUS V.

Utrum ex parte nostra detur aliqua causa prædestinationis?

In hac difficultate proceditur in prædestinatione secundum ordinem executionis, secundum quod Deus incipit disponere de mediis, et præparare illa ac dirigere ad assecutionem gloriæ. In hoc enim ordine inquiritur, utrum primum medium, et primum effectum prædestinationis Deus in exercitio det intuitu alicujus operis præsuppositi seu occasione alicujus ex parte nostra prævisi, aut præsuppositi, et ita ex parte nostra detur causa, seu ratio, aut motivum dandi primam gratiam, seu primum effectum prædestinationis.

I. Fuit antiquis temporibus valde celebris ista controversia, quia apud plurimos difficile valde videbatur,

quod Deus dona supernaturalia quibusdam daret, aliis denegaret sola sua voluntate, nulla ex parte eorum existente inæqualitate, aut meritum diversitate: hoc enim videbatur pertinere ad acceptationem quamdam personarum, ut expresse dicebant Massilienses, et refert S. Prosper in epistola ad Augustinum. Unde diversas vias aliqui excogitarunt ad assignandum quomodo ex parte nostra aliquid supponeretur vel attenderetur, ratione cujus moveretur Deus ad dandam gratiam uni præ alio, ut S. Thomas refert in hac quæstione xxiii, art. v. Quibus alii modi dicendi additi sunt a recentioribus hujus temporis, circa ea quæ ad efficaciam gratiæ, seu ut gratia prædestinativa sit ex parte nostra, requiruntur. Quæ omnia ut intelligantur, advertendum est, quod ut sæpe diximus prædestinatio est specialis providentia, tum ratione materiæ, quia circa rem supernaturalem versatur; tum ratione efficaciam, quia efficaciter transmittit ad gloriam, et de facto consequitur finem. Aliqui ergo conati sunt assignare causam nostræ prædestinationis, seu effectuum prædestinationis ex parte nostra respectu donorum supernaturalium, ut supernaturalia sunt, quasi Deus moveretur ad dandum huic præ alio dona supernaturalia, quia in hoc aliquid præ alio attendit ratione cujus donat. Alii vero conati sunt assignare ex parte nostra rationem, et causam prædestinationis nostræ quoad ejus efficaciam, ita quod ex parte Dei paria decernantur auxilia prædestinato et reprobo, et aliquando majora ipsi reprobo: tamen quod ista reddantur efficaciam præ illis, ex nostro bono usu, et consensu prævisio est, non sine gratia, sed cum illa. Ex quo tamen non parum aperiebatur via illis primis qui volebant dari ex parte nostra causam,

vel occasionem, ut daretur prima gratia, et primus effectus prædestinationis, quia si ista collatio gratiæ et doni supernaturalis non est efficax, nisi supponendo aliquid in me, quod non in alio prævisum a Deo: ergo habet Deus sufficiens motivum ex parte mei, ut det mihi illam gratiam potius quam alteri, cum non modica occasio sit, nec parva ratio meriti, aut congruitatis, quod ego cooperaturus sum, et non alter, et talem determinationem, et consensum habiturus quod gratiam illam reddam efficacem, licet non sine gratia, non causante illam cooperationem meam, sed comitante. Et saltem quoad hoc quod est gratiam illam reddi prædestinativam, et efficacem, causam habet in me, et consequenter jam prædestinatio ut prædestinatio, seu ut efficax etiam quoad primum suum effectum quem nobis dat, causam habet ex parte mei.

Igitur illi qui assignarunt ex parte nostra aliquam causam, vel rationem dandi gratiam, et effectus supernaturales nobis, in quatuor præcipuas sententias divisi sunt, quas S. Thomas commemorat in hac quæstione xxiii, art. v.

II. Prima fuit error Origenis qui posuit animas hominum extitisse ante corpora, et justa merita vel demerita, quæ tunc habuerunt, recipere ea quæ nunc in corporibus sibi dantur. Ita habet Origenes lib. i periarcon, c. vii, et sequentibus, refertque ex eo S. Hieronymus epist. viii et epist. cxxxix. Cui affinis fuit error Priscillianistarum, et Manichæorum, qui afferebant animas humanas in cœlesti habitatione peccasse, et ob hoc in corpora dejectas, ut quid in hac vita varie, et inæqualiter provenit ex præcedentibus causis videatur accidere, ut refert S. Leo papa epist. cxxiii, ad Turibium Asturiensem episcopum,